

МОТИВАЦІЯ ТА СТИМУЛЮВАННЯ У ФІНАНСОВОМУ ПРАВІ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПЕРЕОРІЄНТАЦІЇ

Одним з важливих завдань, що стоять перед сучасним українським суспільством, є перегляд ієрархічної системи (від громадянина до держави) цінностей, які формують публічні і приватні потреби й інтереси та від яких залежить подальший розвиток країни. В значній мірі такому перегляду сприяють процеси правової мотивації та стимулювання. У публічній сфері фінансів, яка порівнюється з життєнеобхідною для державного «організму» «венозною системою», дані процеси на нинішньому етапі розбудови України є першорядними, мають свої особливості та потребують детального вивчення. Перш ніж виявити особливості новітнього застосування фінансово-правових інструментів мотивації та стимулювання суб'єктів фінансових правовідносин відмітимо, що за наявної в науці дискусії щодо співвідношення понять «мотивація» і «стимулювання», наша позиція – на стороні вчених, які розмежовують дані правові явища. Уважаємо, що правове стимулювання є процесом зовнішнього правового впливу на суб'єкта фінансового права (передусім за допомогою фінансово-правових приписів), який охоплює усі потреби, інтереси, цілі, мотиви таких суб'єктів, актуалізуючи й підсилюючи наявну систему мотивів й не змінюючи структуру мотивації; а правова мотивація – це внутрішній процес свідомого вибору особою певного типу поведінки, що визначається комплексним впливом зовнішніх (стимули) та внутрішніх (мотиви) факторів. Слід відмітити також, що для сфери публічних фінансів правове мотивування та стимулювання як методи управління фінансами протилежні за своєю спрямованістю: якщо перше переслідує мету змінити існуючий стан функціонування публічних фондів коштів; то друге – спрямоване на правове закріплення такого стану. У такий спосіб ці явища доповнюють одне одного. Водночас процеси правового мотивування та стимулювання у сучасних фінансових правовідносинах можуть не лише збігатись, взаємно підсилюватись, але й протистояти один одному (що особливо характерне за нинішніх реформ). Наприклад, заощадження бюджетною установою позабюджетних коштів у поточному бюджетному році досить часто призводить до зменшення бюджетних асигнувань у наступному році; або заощадження чи отримання в обсягах понад планом позабюджетних коштів, з метою подальшого (у наступних звітних періодах) їх спрямування на розвиток установи (заохочення персоналу),